

Det vi ikke var selvforsynt med, fikk vi stort sett importert på vanlig vis.

2022-11-30

© Nationen

Alle artikler er beskyttet av lov om opphavsrett til åndsverk. Artikler må ikke viderefremmes utenfor egen organisasjon uten godkjenning fra Retriever eller den enkelte utgiver.

Les artikkelen ved å klikke her.

ONSDAG 30. NOVEMBER 2022 • NATIONEN

MOTKULTUR • 17

• Faglig snakka

Forskjellen mellom kjøtt og fisk i en pandemi

Handlevaner: For alle fiskeslag utenom sei så øker dagligvaresalget ved økt pandemi-intensitet, for kjøtt er bildet annerledes, skriver artikkelforfatterne i denne teksten. Foto: Lars Billit Hagen

Da den første nedstengningen av landet i forbindelse med covid-19-pandemien var et faktum var det noen tendenser til hamstring, men det ble etter hvert klart at matforsyningen ikke kom til å bli noe stort problem.

Det vi ikke var selvforsynt med, fikk vi stort sett importert på vanlig vis. Vi er nesten selvforsynt med kjøtt i Norge. Over 90 prosent av det vi konsumerer kommer fra egen produksjon.

Det vi har noe underskudd på er storfe, der vi importerer mer enn vi eksporterer. Den store kilden til kjøtt som ble rammet av pandemien var grensehandelen med Sverige, der kjøtt er en av de store varegruppene. Hver nedstenging satte en stopper for denne handelen.

AgriAnalyse og Samfunns- og Næringslivsforskning (SNF) ved Norges handelshøyskole og noen flere, har de siste to årene jobbet med et forskningsprosjekt som blant annet ser på forbruket av animalske proteiner, i form av kjøtt og fisk, under pandemien.

Mens vi er 99 prosent selvforsynt med fisk, så er selvforsyningsgraden for kjøtt noe lavere. Bildet er altså at vi i stor grad klarer oss med egen produksjon av begge disse protein-kildene. Men, når vi ser på hvilke effekter pandemien har på etterspørselen i dagligvarehandelen etter det varegruppene, så blir bildet forskjellig.

Vi brukte data fra selskapet NielsenIQ på alle dagligvaresalg av de vanligste kjøtt- og fisketypene (skilt mellom fersk og frossen), målt i volum og verdi. For kjøtt brukte vi ukedata for hele året 2020 på regionnivå (nord, midt, vest, sør og øst), mens for fisk brukte vi måneds-data for årene 2019–2020 på fylkesnivå. Disse dataene kjørte vi mot antall nye smittede av covid-19 per tusen innbyggere på region- og fylkesnivå. Vi bruker dette tallet som en indikasjon på pandemi-intensiteten.

Ved flere smittede er sannsynligheten

for nedstenging av samfunnet større. Det betyr at kantiner, kafeer og restauranter også stenger, og folk må i større grad spise hjemme. Da må de handle maten sin i butikker. Da vil en tro at jo flere nye smittede en har på et tidspunkt og i en region, desto

høyere vil salget av kjøtt og fisk i dagligvarebutikkene være.

For fisk så stemmer dette bra overens med det vi finner i dataene. For alle fiskeslag utenom sei så øker dagligvaresalget ved økt pandemi-intensitet. Det varierer litt hvilken tilstand av fisken som øker.

For kjøtt er bildet annerledes. Det eneste kjøttslaget som øker ved økt pandemi-intensitet er sau/lam. Det er da særlig ferskt saue-/lammekjøtt som øker, mens økningen i frosset saue-/lammekjøtt ikke er signifikant. Salget av frosset svinekjøtt øker også, mens salget av ferskt svinekjøtt går ned. Og når det gjelder dagligvaresalget av storfe og kylling, så går det ned når pandemien blir mer intens.

Endringene i dagligvaresalget av kjøtt er langt større enn for fisk. For kjøtt snakker vi om endringer (både opp og ned) på mellom 1–2 prosent, mens for fisk er endringene på under 0,1 prosent.

Vi så på hvor sensitiv for endringer i pris etterspørselen etter kjøtt og fisk var under det første året av pandemien. Også her er bildet forskjellig for kjøtt og fisk. Mens alle fiskeslagene reagerer negativt på økt pris, så er det samme tilfelle kun for saue-/lammekjøtt.

Dette er det en forventer, at når prisen går opp, så går etterspørselen ned. Men for storfe og kylling var det ingen sammenheng mellom pris og etterspørsel i dagligvarehandelen. Og for ferskt svinekjøtt fant vi at etterspørselen økte når prisen gikk opp.

Det er sjelden, og det kan indikere at dette er et gode som i perioden vi snakker om har vært vanskelig å få tak i, og derfor har betalingsvilligheten vært ekstra stor. En annen mulig årsak er at sammenlignet med sau/lam og storfe er svinekjøtt rimelig i utgangspunktet, og ville fortsatt være billigere enn sine nærmeste substitutter selv om prisen går opp.

Det vi ser er at når pandemien blir mer intens, og faren for nedstenging av sam-

funnet øker, så øker dagligvaresalget av saue-/lammekjøtt, frosset svinekjøtt og de fleste fisketyper, mens det reduseres for storfe, kylling og ferskt svinekjøtt. Vi kan ikke si at fisk erstatter kjøtt når det gjelder animalsk protein, fordi utslagene er mye større for de (få) kjøtt-typene som øker.

Mens vi kan si at under nedstengningene så ble bortfallet av saue-/lammekjøtt og frosset svinekjøtt spist ute erstattet med mer hjemmelaget mat, og det samme gjelder for nesten alle fiskeslag, mens konsumet av storfe, kylling og ferskt svinekjøtt gikk ned.

Hvis en ser på vår import av kjøtt, så består det i hovedsak av storfe og svin. Sammenligning av priser på ulike kjøttprodukter i Norge og Sverige viser at mens svin, storfe og kylling er billigere i Sverige, så er sauekjøtt billigere i Norge.

Altså er det rimelig å anta at husholdningene import av kjøtt fra Sverige i hovedsak gjelder svin, storfe og kylling. Da skulle en tro at det var disse kjøttslagene som ville øke mest når faren for at grensene stengte var større.

Men det vi ser er altså det motsatte. Når pandemien blir mer intens er det dagligvaresalget av akkurat disse kjøttslagene som reduseres, mens sau/lam, som ikke rammes av en stenging av grensen, øker. Denne økningen kan forklares med at nedstengningene var hyppig i høysesongen både for tilgang og konsum av saue- og lammekjøtt. Men hva er årsaken til reduksjonen i de andre kjøttslagene?

Det er nærliggende å spekulere i om det er forsyningsbegrensninger som er årsaken til våre resultater? Var det knapphet på storfe, kylling og ferskt svinekjøtt i butikkene under nedstengningene? Eller var det at folk ikke ville kjøpe dyrere kjøtt i Norge som de var vant til å betale mindre for i Sverige? Eller var det andre årsaker til at folk valgte å ikke erstatte bortfallet av kjøttmåltid spist i kantiner og på restauranter, med kjøttmåltid tilberedt hjemme?

Margaret Eide Hillestad er samfunnsøkonom og jobber som utreder/forsker i AgriAnalyse med tema innen landbrukspolitikk, industripolitikk, arbeidsplasser i hele landet og økosystemtjenester i landbruket.

Margaret Eide Hillestad

Margrethe Aanesen er Seniorforsker ved Samfunns- og næringslivsforskning

Margrethe Aanesen